

KIRSTEN WOLF

A TREATISE
ON THE SEVEN DEADLY SINS
IN ICELANDIC TRANSLATION

1. Introduction

THE SEVEN DEADLY SINS, also known as the seven capital or cardinal sins, is a classification of vices which has been used since early Christian times. The modern concept of the seven deadly sins goes back ultimately to the works of Evagrius Ponticus (345–99), a spiritual writer and a noted preacher at Constantinople, who developed a system of eight *logismoi* ('evil thoughts') as a guideline for the contemplative work of anchoritic monks in Egypt: *gastrimargia* ('gluttony'), *porneia* ('prostitution' or 'fornication'), *philargyria* ('avarice'), *hyperēphania* ('hubris'), *lypē* ('sadness' or 'envy'), *orgē* ('wrath'), *kenodoxia* ('boasting'), and *akēdia* ('acedia' or 'dejection').¹ The *logismoi* were transmitted to the west by John Cassian (ca. 365–ca. 435), who studied monasticism in Egypt and wished to guide monastic life in Gaul along Egyptian lines. With his translation of the *logismoi* into Latin as *gula* ('gluttony'), *fornicatio* ('fornication' or 'lust'), *avaritia* ('avarice' or 'greed'), *superbia* ('hubris' or 'pride'), *tristitia* ('sorrow', 'despair', or 'despondency'), *ira* ('wrath'), *vanagloria* ('vainglory'), and *acedia* ('sloth') they were first transformed into the chief vices (*vitia principalia*),² which in turn became the seven deadly sins (*peccata mortalia*) in the work of Pope Gregory the Great (r. 590–604), a great admirer of Cassian; he revised

Acknowledgements: I am grateful to Professor James C. McKeown, Department of Classics, University of Wisconsin-Madison, for answering questions about some of the Latin quotes in AM 672 4to and AM 624 4to.

- 1 Columba Stewart OSB, "Evagrius Ponticus and the 'Eight Generic *Logismoi*,'" in Richard Newhauser, ed., *In the Garden of Evil: The Vices and Culture in the Middle Ages*, Papers in Mediaeval Studies, vol. 18 (Toronto: Pontifical Institute of Mediaeval Studies, 2005), 3.
- 2 Richard Newhauser, introduction to his *In the Garden of Evil*, x.

the list by folding *tristitia* into *superbia* and adding *invidia* ('envy').³ The modern *Catholic Catechism* lists the sins in Latin as *superbia*, *avaritia*, *luxuria*, *ira*, *gula*, *invidia*, and *accidia* and subdivides them into three spiritual sins (*superbia*, *invidia*, *ira*) and four corporal sins (*accidia*, *avaritia*, *gula*, *luxuria*).⁴ According to Catholic tradition, the seven deadly sins are not discrete from other sins, but they are capital sins because they engender other sins.

2. The manuscripts

An Icelandic treatise on the seven deadly sins is preserved in two manuscripts. One is AM 672 4to, an Icelandic miscellany of religious literature dating from the latter half of the fifteenth century. The codex is written in three hands; Jonna Louis-Jensen has identified one hand as being likely that of a son of Gísli Filippusson at Hagi in Barðaströnd.⁵ It contains *Parva pars oculi dextri sacerdotis* (fols. 1r–55r; defective), an epitome of the legend of Saint Bartholomew (fol. 55r–v), an epitome of the legend of Saint Barbara (56r),⁶ a section on the Lenten fast (56r–v), the parable of the sower (56v),⁷ an explication of the Mass (57r–61r),⁸ an epitome of the legend of Saint Agatha (61r–v),⁹ an epitome of the legend of Saint Blaise (61v–62r), an epitome of the legend of Saint Nicholas (62r–62v), a translation of John 20:24–31 (62v),¹⁰ and a theological treatise

3 Carol Straw, "Gregory, Cassian, and the Cardinal Vices," in Newhauser, *In the Garden of Evil*, 38–39.

4 The acronym SALIGIA was popularized as a mnemonic device in the thirteenth century, cf. Richard Newhauser, "'These Seaven Devils': The Capital Vices on the Way to Modernity," in Richard G. Newhauser and Susan J. Ridyard, eds., *Sin in Medieval and Modern Culture: The Tradition of the Seven Deadly Sins* (York: York Medieval Press, 2012), 159.

5 Jonna Louis-Jensen, "Seg Hallfríði góða nótt," *Opuscula* 2, no. 2 (1977):149–53.

6 Edited in *The Old Norse-Icelandic Legend of Saint Barbara*, ed. Kirsten Wolf, *Studies and Texts*, vol. 134 (Toronto: Pontifical Institute of Mediaeval Studies, 2000), 114.

7 This is a translation of Luke 8:5–15. Edited in *Leifar fornra kristinna fræða islenzkra: Codex Arna-Magnæanus 667 4to auk annara emna elztu brota af íslenzkum guðfræðisritum*, ed. Þorvaldur Bjarnarson (Copenhagen: Hagerup, 1878), 188.12–32.

8 Edited in *Messskýringar: Liturgisk symbolik frá den norsk-islandske kyrkja i millomalderen*, ed. Oluf Kolsrud, Norsk historisk kjeldeskrift-institutt (Oslo: Dybwad, 1952), 57–64.

9 Edited in Kirsten Wolf, "Agötu saga IV and V," *Opuscula* 14 (forthcoming).

10 Edited in Ian J. Kirby, *Bible Translation in Old Norse*, Université de Lausanne Publications de la faculté des lettres, vol. 27 (Geneva: Librairie Droz, 1986), 152.19–33.

(63r–88v; defective). The manuscript was acquired by Árni Magnússon (1663–1730), who in his catalogue of manuscripts (AM 435 a–b) provides a list of its contents with the information that “Bokin hefur fyrrum verid eign Skalholttskirkiu, þo allri stadid i neinu registre þar.”¹¹ On the basis of her identification of the Hallfríður mentioned in a scribal note on fol. 55v (“les betur enn skrifat er kiæri fadir ok seg halfridi goda notth”) with Hallfríður, *próventukona* at Hagi and daughter of Þórður Sigurðarson, who in 1473 sold half of Hagi to Gísli Filippusson (d. 1504), Jonna Louis-Jensen argues that the manuscript has its provenance in the western part of Iceland.¹² The codex is now housed in the Arnamagnæan Collection in Copenhagen.

The treatise on the seven deadly sins is found on fols. 10v21–20v27, that is in *Parva pars oculi dextri sacerdotis*, which on fol. 55r18–19 is named as the source of fols. 1r–55r. It is based on the theological manual *Oculus sacerdotis* compiled by the English writer William Pagula in the early fourteenth century. The manual appears to have been popular toward the end of the Middle Ages; Ole Widding draws attention to the fact that it is mentioned in a 1461 list of books from the monastery of Möðruvellir and in 1529 as being among the books at Hólar.¹³ Ian McDougall points out, however, that the *Compendium theologicæ veritatis* also served as a source of the Icelandic *Parva pars oculi dextri sacerdotis*.¹⁴ The sections of the Icelandic treatise on the seven deadly sins that appear to be derived from this work are 106a44–106b5 (= AM 672 4to, 111r17–22; AM 624 4to: 118.6–9), 107b13–18 (= AM 672 4to: 12v1–10; AM 624 4to: 121.6–12), 113a30–41 (= AM 672 4to: 18r23–18v7; AM 624 4to: 134.8–17), possibly

11 Arne Magnussoni i AM. 435 a–b, 4to indeholdte håndskriftfortegnelser med to tillæg, ed. Kristian Kålund (Copenhagen: Jørgensen & Co., 1909), 17. A similar list of contents written by Árni Magnússon is found on a note accompanying the codex.

12 Louis-Jensen, “Seg Hallfríði góða nótt,” 150.

13 *DI*, 5:288 and 9:298. Ole Widding, “AM 672, 4° – en skyggetilværelse,” *Opuscula* 1 (1960):345. Widding points out that parts of the same treatise are found in AM 624 4to, AM 684 4to, and AM 688a 4to. For a discussion of the *Oculus sacerdotis*, see, for example, L. E. Boyle, “A Study of the Works Attributed to William of Pagula with Special Reference to the *Oculus Sacerdotis* and *Summa Summarum*,” 2 vols. (D.Phil. dissertation: Oxford University, 1956).

14 Ian McDougall, “Latin Sources of the Old Icelandic *Speculum Penitentis*,” *Opuscula* 10 (1996):145–46. The *Compendium theologicæ veritatis* is found in *B. Alberti Magni, Ratisbonensis episcopi, ordinis prædicatorum Opera Omnia*, ed. Augustus Borgnet, vol. 34 (Paris: apud Ludovicum Vives, 1895).

phrases from 114a7–23 (corresponding to AM 672 4to, 19v2–15; AM 624 4to 136.18–137.8),¹⁵ and 114b12–34 (= AM 672 4to: 20r4–17; AM 624 4to: 137.22–138.12). The *Oculus sacerdotis* has not been edited and exists in a multitude of manuscripts. The Icelandic translation of the treatise on the seven deadly sins seems paraphrastic and amplified in comparison with the two manuscripts consulted, that is University of Pennsylvania Codex 721 and New College Oxford University MS 292. L. E. Boyle calls the latter manuscript, which has been dated to the second half of the fourteenth century, “a very reliable manuscript,” and one which “has been used generally” in his thesis.¹⁶

The other manuscript is AM 624 4to, an Icelandic miscellany of primarily scientific and religious literature dating from around 1500.¹⁷ The content of the codex, which is written in seven hands, is as follows:¹⁸ a section of Saint Bernard of Clairvaux’s *Meditationes piissimae de cognitione humanae conditionis* (pp. 1–14; defective), small sections on “At telja dægr til smátalna,” “Lagatala á tveim misserum,” and “Silfrgangr á Íslandi ca. 1000” (p. 15), *Ræður andligs efnis* (pp. 16–53; defective), eighteen exempla (pp. 53–85; defective),¹⁹ *Leiðarvísan* (pp. 85–90; defective),²⁰ *Skriptaboð Þorláks biskups* (pp. 91–97),²¹ *Numeri latini cardinales et ordinales* (p. 97), *Um sálmasöng ok nytsemi hans* (pp. 98–100), “Nöfn austrvegs konunga” in Greek, Hebrew, and Latin (p. 100),²² a section on “Um rúmmál” (p.

15 McDougall, “Latin Sources of the Old Icelandic *Speculum Penitentis*,” 183–84.

16 Boyle, “A Study of the Works Attributed to William of Pagula,” 169.

17 *Ordbog over det norrøne prosasprog: Registre* (Odense: AiO, 1989), 457.

18 Kristian Kälund, *Katalog over Den arnamagnæanske Håndskriftsamling*, 2 vols. (Copenhagen: Gyldendal, 1889–94), 2:37–39.

19 Edited in *Miðaldaævintýri býdd úr ensku*, ed. Einar G. Pétursson, *Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi*, Rit, vol. 11 (Reykjavík: Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi, 1976), 3–6 and 39–99, and *Islendzk aeventyri: Isländische Legenden Novellen und Märchen*, ed. Hugo Gering, 2 vols. (Halle an der Saale: Waisenhauss, 1882–83), 1:26–7, 53–85, 117–36, 201–3, 244–45, and 307–8.

20 Variants from AM 624 4to are listed in, for example, *Den norsk-islandske skjaldedigtning*, ed. Finnur Jónsson, 4 vols. (Copenhagen: Gyldendal, 1912–15), 1A:618–24, and in “*Leiðarvísan*,” ed. Katrina Attwood, in *Poetry on Christian Subjects*, ed. Margaret Clunies Ross, 2 vols., *Skaldic Poetry of the Scandinavian Middle Ages*, vol. 7 (Turnhout: Brepols, 2007), 1:141–71.

21 Edited in *DI*, 1:240–44 and in Sveinbjörn Rafnsson, “Skriptaboð Þorláks byskups,” *Gripla* 5 (1982):102–13.

22 Edited in *Alfræði islensk: Islandsk encyclopædisk litteratur*, ed. Kristian Kälund, 3. vols., STUAGNL, 37, 41, 45 (Copenhagen: Møller, 1908–18), 3:23.

100), “Fimm hafa stórfing verit” (pp. 100–2),²³ a section on “Um sólar-gang” (pp. 102–3), a section on “Um embolismus” (p. 103), *Um áttirnar ok þeira þýðing* (pp. 103–12),²⁴ an exposition of the Lord’s Prayer (pp. 112–17), an exposition of the seven deadly sins (pp. 117–40), *Hugsvinnsmál* (pp. 140–48; defective),²⁵ *Um stjörnuþókarfræði ok rímtal* (pp. 148–234),²⁶ three homilies in Icelandic (pp. 235–51),²⁷ *Spurningar lærisveins ok andsvör meistara* (pp. 252–60),²⁸ *Duggals leiðsla* (pp. 260–97; defective),²⁹ and nine exempla (pp. 298–340; defective).³⁰ One of the seven scribes has been identified as being Jón Þorvaldsson (d. ca. 1515), who served as the manager of Reynistaður, *officialis* at Hólar, and abbot of Þingeyrar; he is responsible for about a third of the codex, that is pp. 91–140.4, 235–69, 271–74.18, 278.14–281, 282.14–312. For this reason, Einar G. Pétursson believes that the codex probably has its provenance at Reynisnes, Hólar, or Þingeyrar.³¹ Otherwise, little is known about the history of the manuscript. Einar draws attention to a marginal note on p. 213 (“Gud veri med þier jon murti”), however, and speculates that the Jón murti may be Jón murti Eggertsson, who was exiled because of a murder in 1570: “Ekki er ótrúleg sú tilgáta, að þessi fróma bæn sé borin fram um 1570 af einhverjum, sem þekkti til Jóns eða þá nálægt þeim slóðum, er þetta gerðist. Hefur þá handritið verið komið vestur á land.”³² He points out that Jón’s sister was Ragnheiður Eggertsdóttir (d. 1642), wife of Magnús prúði (ca. 1525–91). His son was Ari at Ögur (1571–1652), whose son was Jón (d. 1673), a min-

23 Variants from AM 624 4to are listed in *Alfræði íslenzk*, 1:31–32.

24 Edited in *Alfræði íslenzk*, 3:27–35.

25 Edited in, for example, *Hugsvinnsmál: Eine altisländische Übersetzung der Disticha Catonis*, ed. Hugo Gering (Kiel: Lipsius & Tischer, 1907), 1–39; *The Hólar Cato: An Icelandic Schoolbook of the Seventeenth Century*, ed. Halldór Hermannsson, *Islandica*, vol. 39 (Ithaca: Cornell University Press, 1958), 63–80; *Den norsk-islandske skjaldedigtning*, 2A:167–97; and *Hugsvinnsmál: Handskrifter och kritisk text*, ed. Birgitta Tuvestrand, *Lundastudier i nordisk språkvetenskap*, Serie A, vol. 29 (Lund: Studentlitteratur, 1977), 71–152.

26 Variants from AM 624 4to are listed in *Alfræði íslenzk*, 2:83–178.

27 Edited in *Messuskýringar*, 85–107, and *Leifar fornra kristinna fræða íslenzkra*, 151–58.

28 Edited in *Alfræði íslenzk*, 3:36–44.

29 Edited in *Duggals leiðsla*, ed. Peter Cahill, *Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi*, Rit, vol. 25 (Reykjavík: Stofnun Árna Magnússonar, 1983), 2–56, 60–71, 75–86, and 92–103.

30 Edited in *Íslenzk æventýri*, 1:3–4, 50–51, 70–74, 77–92, 204–11, 239–44, 246–49, 267–72, and 272–75.

31 *Miðaldaævintýri þýdd úr ensku*, xiv–xv.

32 *Ibid.*, xvii.

ister in Vatnsfjörður, whose son was Magnús in Vigur (d. 1702), who copied the exempla from AM 624 4to. He notes that Magnús príði moved west around 1565 and may have taken the codex with him. It was acquired by Árni Magnússon before 1702, and on a note accompanying the codex and in the catalogue of manuscripts in AM 435 a–b, Árni claims to have received it from Reverend Hjalti Þorsteinsson (d. 1754) in Vatnsfjörður (“Komin til mín frá Sr. Hiallta í Vatz firði”).³³ It is now housed in the Stofnun Árna Magnússonar in Reykjavík.

3. The Affiliation of the Manuscripts

AM 672 4to and AM 624 4to are very closely related as far as the treatise on the seven deadly sins is concerned, but one does not seem to be derived from the other. A comparison of the two manuscripts shows that on occasion AM 672 4to has the more correct text:

672: *Sancte gregorius vottar. at þessar systur. eiga. ví. dætur* (11v2–3)

624: *Sancte gregorius uottar at þessar systur eru. uí. dætur* (118.15)

672: *Sette er haturl guds. þuiat gud hatar þa ok pinir er starfa. j holldligum munud ferdum* (20r10–12)

624: *Sietti er haturl gudz. þui gud hatar manzins pinur er starfa j holldligum munudum* (138.6–7)³⁴

Similarly, AM 624 4to cannot be derived from AM 672 4to, because on occasion AM 672 4to has errors not found in AM 624 4to. Examples include:

624: *sem ordzkuidrin seigir. att fiet er frænda rog* (131.1–2)

672: *sem urskurdinn sier. at fe er frænda rog* (17r22–23)

624: *Sex eru læknijngar af heilaugum fedrum. fundnar til att sigra lostasemj* (138.13–14)

³³ *Arne Magnussons i AM. 435 a–b, 4to indeholdte håndskriftfortegnelser, 40.*

³⁴ Cf. the *Compendium theologicæ veritatis*: “Sexta, odium Dei, quia Deus abstrahit se ab eis, et punit eos qui sequuntur carnis delicias, ad quasinclinat luxuria” (114b24–27). The comparison with the Latin is here limited to the *Compendium Theologicæ Veritatis*, since, as mentioned above, the Icelandic translation seems paraphrastic and amplified in comparison with the two manuscripts of the *Oculus sacerdotis* that have been consulted.

672: *Sex eru lækningar af helgum fedrum. fundnar til at segia lostasemi* (20r19–20)

On occasion, AM 672 4to preserves text not found in AM 624 4to. Examples include:

672: *Mandrap ok auirkar. endur mínning motgerda. ok aumlig hugsan. J hueriu rume hann megi at komazt sin at hefna bauluan ok bri(g)zle* (14v4–6)

624: *ok aumlig umhugsan j hueriu rwme hann megi at komazt sijn att hefna bauluan ok brigsle* (125.6–7)

672: *ok heyrir til þesse grein uigdum monnum til guds þionuztu þo einkanliga klaustra monnum* (19v10–12)

624: *ok heyrir til þessi grein uigdum monnum til guds þionosto* (137.4–5)

More commonly, however, AM 624 4to preserves text not found in AM 672 4to, as evident from the following examples:

624: *Fimta er pertinancia. þad er klokskapur. att ueria sitt ord ok gerd suo att synizt riett. Sietta er discordia þad er osamþycki. att lataz all dri uera odrum samhlioda. Sionda er persompicio nouítatum þad er umleitan einshueria nyunga* (118.20–119.2)

672: *.v. er pertinancia. klokskapur at veria sitt ord ok gerd suo at synízt .viij. persumcio notíuítatum. þat er um leitan. einn hverra nyunga* (11v8–10)

624: *hier gengr til hinn spaki salamon ok kuedr suo att ordi. att agiornum mannj er ecki glæpa fullara. ok agiornum mannj `ok` *gradigum verdr ecki minna firir att komaz til himinrikis. enn ulfalldanum j gegnum drag nalar auga. þuiatt agirndar lausturinn þraunguazt alla uega att honum ok vpp a hans frammferdi* (130.9–14)

672: *Hier gengr til salamon hinn spaki. ok kuedur suo at orde. at agiornum manni er ecki glæpa fullara þuiat lestir þraungua alla uega at honum. ok upp a hans fram ferdir* (17r11–14)

624: þad er ran ok stuldir hrifs ok ranglæti uit frændur ok uíne skyllða ok oskyllða (130.20–21)

672: Ran ok stuldir rífs ok ranglæti. uit frændr ok uíni. oskyllða (17r19–20)

624: Seigir hier 'þadan` fra mest ok uest er att aullo þad er ofdryckia ok oll ofneyzla. Af henne hafa margir tynt líffenu. firir þessa sauk. sumir límunum. sumir bera allzkonar aurkuml allan alldur. sumir suíjvirdijng. Vid særdir ok bardir ok uelldur þui ofdryckian. þier meigit amínnazt huatt efnj ofdryckian er. edr hueriu hun tynir þad er fyrst er minzst er. ath sa er med ofdryckiu fer. þa firir <gerir> hann sialfan sig. Enn firir ofdryckiuona ok hennar auduirde tynir madrinn fienu. ok glatar þar firir samuizskunne hier firir uerdr madrinn uesall ok fataëkr ef hann firir lætr hana eige. þad er annar laustur ofdryckiu. hann gleymir minnino. hann gleymir ok þui aullo er honum er skyllt att muna. þad er ed þridia at þa girnizt hann alla hina raungo hlutina ok hann hrædizt ecki att taka fie med raungo ok suo konur. sa er hinn fiordi hlutur ofdryckiu att hun eggjar hann ecki uætta att þola huorki ord nie uerk giallda j moti halfu meira illt enn til sie gert hier umfram eggjar hun att leita lastmæla áþa er oualldir eru. þa er sa hlutur er hun þreytir líjkaman att þola uandræðinn mæðaz af uokunum. tyna blodínu j ollom límunum ok lidunum ok spilla blodinu suo til uanheilendis tyna þar med allre heilsunne. enn þa er farit er af ofdryckiuinne eiginne ok heilsunne ok uitennu. þa eggjar hun att farga aullo þui sem adr er ologatt. þad er salínn. eggjar þa att orækia rietta sidueniu ok ríett bodord. enn af hugaz sialfum gudi ok minnaz aunguan þann hlutin er hann hefir gert liminu a ofdryckiu mennírnir. þa er *þeir skiliz fra ollu jsenn. dryckiuinne ok líffenu. huat líjkligaz er huerir muno gríþpa uitt salinne. huerr hann deyr ofdruckinn. hann skal uakna j heluíjte minniz huersu olijkt þetta athæfi er þuiatt ollom skillde stillijng fylgia (133.4–134.8)

672: [-]

624: suo ok ef hun er wr̄r barneign. eda ef hann liggr oftar med henne. enn þau uili att barngetnadr uerde af þeira sambwd (136.5–7)

672: [-]

4. The Edition

The following is an edition of the treatise on the seven deadly sins. Since AM 624 4to preserves more text, it is based on this manuscript, though with variants and corrections from AM 672 4to. Abbreviations are expanded in accordance with the normal spelling of the scribe. Expansions of abbreviations by means of a supralinear symbol or letter or by means of contraction are marked in italics. Expansion of abbreviations by means of suspension is marked in parentheses. Words or letters now illegible but assumed to have originally been in the manuscript are printed in square brackets. Matter not present but presumed to have been inadvertently omitted is added in diagonal brackets. Characters to be inserted are placed within insertion marks (‘...’ for interlinear insertions, ‘...’ for marginal insertions). The punctuation of both manuscripts is followed. Upper and lower case letters appear as in the manuscripts. No distinction is made between minuscule *r* and *r* rotunda.

[117] ‘De Criminibus Capitalibus’¹²

⟨Þ⟩o att ohreinn andi hafi mikít traust. a. uíj naudrum er heita hofud |¹³ lestír. er ohreinn andi sendír att stranga salernar til dauds. þa hefir *hann þo m |¹⁴ estan trunat. a frægd þeirar fru er suo uar handstyrk. at honum sialfum |¹⁵ uarpadi til heluijtis. ok gerdi dimmann logbrand af biortum lusifero. þessi |¹⁶ drottning er subperbia. hefir þui pukin fullnadar traust a henne. at suo |¹⁷ sem leo er kongur allra dyra. suo er hun drottning allra lasta. systur a hun sier |¹⁸ er heitír uana gloria. þad er hiegomlig dyrd. sina lund hefir huor þeira sy |¹⁹ stranna. Drambseme er heima spauk skapar sitt herbergi. hiegomlig dyrd |²⁰ flackar hws af hwsí. þad er suo liosara talat Ofmetnadur fyllir ei |²¹ git briostid. enn hiegomlig dyrd huarflar ann aflatí att leita sier l |²² of jhiortum annara manna. badar bera þær dular klædi med suiklegrí list |²³ at *skynsemdar domar briozstíns fa ecki sied

11 De Criminibus Capitalibus] added in margin in a later hand 12-13 er heita hofudlestír] nu nefndum 672 13 ohreinn andi] hann 672 13 hann] 672, - 624 14 uar handstyrk] hand styrk uar 672 15 biortum] brottum 672 16 a] j 672 17 sier] + eina 672 18 uana gloria] jnanis gloria 672 19 skapar] ok stappar 672 19 dyrd] + fer ok 672 20 suo liosara talat] liosara suo talat at 672 21 briostid] briost 672 21 sier] sitt 672 23 skynsemdar] 672, skynsemdir 624 23 domar] domur 624 23 fa] fae uist 672

huersu dæligt er þeira yfirbragd [118] Drambsemj talar suo undir sinne dul. huar firir hun skal ecki upp hefia sig att hun |² meigi yfir ollom uera. Enn hiegomlig dyrd seigir suo. þui skal ek nidri halda |³ guds giofum. en frægia þær ecki. Nu þo att systur þessar greiníz j þui. ath |⁴ onnor er heimarijk. Enn onnor reikar giarna. samlíkiazt þær j þui att |⁵ med misþykt sijns skugga færa þær misþykt almattigs guds uit |⁶ salína. Suo seigir sæll gregorius att o⟨f⟩belldis kyn eru .ííj. Fyrsta att |⁷ madr þíkizt af sier taka. sialfs sijns frama. þad annat at hann truir sig |⁸ af gudi þiggia ok þo firir sijna uerdleika. þridia ef hann eignar sier þa *mekt |⁹ er hann hefir ecki. Fiorda ef hann firirlijtur adra menn ok þíkizt einn ollom betri. Nu |¹⁰ firir þa grein att þuilijk ofbelldi uedr ok fyllir briostid jafnar heí |¹¹ laug ritning þetta andliga hugskott uit þann holldligan krank |¹² dom er kuidblastr heitir. Enn firir þa sauk att þessi blaustur gengr a n |¹³ aungin med stridum stormj. att allt lyr ok lemur er firir uedr. þessi laustur ja |¹⁴ fnazt uit leonít. er med sinne grimd ok afle brytur bein j odrum kuí |¹⁵ kendum. Sancte gregorius uottar att þessar systur *eiga .uíj. dætur. fyrsta er jnobe |¹⁶ diencia. þad er ohlydne mote sínum formannj. þuiatt drambsamur madr |¹⁷ uill j onguo lægri synazt. Onnor er contencio. þad er þræta med harey |¹⁸ sti att hann uegi sigur j ollom greinum. þridia er jactancia. þad er hræsnj. er giar |¹⁹ na telr ok reiknar sina sníld. Fiorda er jpcrisis. þad er skrauksemd att |²⁰ þ'í'kiazt godr ok gírnazt att uera lofadur firir þad hann uinnr ecki til. Fimta |²¹ er pertinancia. þad er klokskapur. att ueria sitt ord ok gerd suo att syníz |²² riétt. Sietta er discordia. þad er osamþycki. att lataz all dri uera [119] odrum samhlioda. Sionda er persompció nouitatum |² þad er umleitan einshuería nyunga *at æ syniz hann |³ med nyfund⟨n⟩um efentyrum. plaga þadnockud klo |⁴ kt er felst firir odrum. Vann þesse hin. uíj. drambsemis |⁵ dottir einkanliga morgum mannj mikinn hofut briot j |⁶ heimínum. þuiatt hun fann allann osid ok allar uillr |⁷ ok steyfti sijna fylgiara. att hofdi nídur j midian |⁸ heluijtis loga. Nu sa sem fordaz uill þetta itt illa |⁹ afspringi edr

4 þær] -672 5 misþykt sijns skugga] sinum skugga 672 6 o⟨f⟩belldis] e corrected from 1
8 mekt] 672, mest 624 9 ollom] odrum 672 10 ofbelldi uedr ok] ofbelldis uedr 672
15 eiga] 672, eru 624 17 þad er] - 672 17 er] - 672 17 þad er] - 672 18 er] - 672 18 þad
er hræsnj] hrosan 672 19 er] 672 19 þad er] - 672 20 þ'í'kiazt] líkiazt 672 20 lofadur]
+ godur 672 20 hann] er hun 672 21 þad er] - 672 22-1 riétt . . . samhlioda] - 672
2 einshuería] einn huerra 672 2 at æ] 672, edr 624 4 hin] - 672 7 att hofdi] - 672
7 midian] - 672 8 sa sem] þann 672 8 þetta itt illa afspringi edr] þat illa 672

af kuæmi. siae hann uit att modirinn s |¹⁰ uijki hann ecki. |¹¹ þuiatt allðri uerdr uerri laustur ok lasta |¹² samligri edr mannum til dauda fylgnare sakir þess |¹³ att *hun bydr einkanliga fadm er madrinn med g |¹⁴ uds þienadi sigrar laustona. enn aflar mannk |¹⁵ ostanna. Ok suo tok hann margan af hæd mikilla |¹⁶ uerdleika. uarpadi *hun nídr j grauf heluítis |¹⁷ sem hun byriadi uit faudr sinn luciferum. Nu |¹⁸ er sa meire harmr enn huerr ann-ara. att manni |¹⁹ num skal giarnara at fylgia glatanar dæmj |²⁰ ouinarins. enn litelætis dæmi lausnarans. *er hann |²¹ syndizt til himinríkis hefia. huern er þui fylgir |²² med heilagri stadfesti. Superbia multa mal |²³ a facit hom-ini J fyrstu att hun dregr undir sig guðlig [120] a dyrd. Unde ysaias. Sicut *gloriam meam *allteri non dabo |² Tueÿr hlutir*eru j merkianda þeim godum hlutum |³ er uier giorum. Sæmd ok nyttsemd. Reiknar uorr |⁴ herra sialfum hit fyrra. hit sidarra uei |⁵ tir hann oss. skyldomz uier af þui att giallda |⁶ gudi sitt ef uier uilium ecki missa uors |⁸

invidia |⁷

’o`nnr hofud synd heitir inuidia |⁹ þad er hennar olyzska att hun gerir ymízt |¹⁰ att hun hlær edr grætr ok er þad ecki betur fa |¹¹ llit enn hun grætr meir j farsældum mannanna |¹² enn j meinsemdum þeira. Þessi er su synd er dau |¹³ dan bar jnn j heimen. þuiatt med hennar talum |¹⁴ teygdi ok knwdi fiandin hægormsins tungo er |¹⁵ adam steyftri wr paradijso. hun biptur skil |¹⁶ ningin ok hugin ok brenir hiartad. enn kuerr hug |¹⁷ skotid. samj laustr reid j hofud abel |¹⁸ med brodurliku drape. Suo gradugt eitir liggur j þessum |¹⁹ lesti att hann iezt jnnann til sier meire m |²⁰ anna sier jafnra ok ei sijdur lægri. þui til ædri stiettar |²¹ þjnez hann att hann kennir sig oædra. þui til jafnra |²² att hann kennir sig ok *hina ei standa jafnfætiss |²³ þui til lægri att hann uill att sa uerdi sier *alldre |²⁴ íafnn ok þui firir þa sauk att drambit a þar h |²⁵ eima sem ofundinn hefir sig herbergt. þessum lesti [121] jafnar

11–12 lastasamligr] hasksamligr 672 12 til dauda fylgnare] fylgnare til dauda. fyrir 672 13 att] + þa bydr 672 13 hun] 672, hann 624 13 bydr einkanliga fadm] einkum blidliga fadmiinn 672 15 tok hann] hertog 672 15 af hæd mikilla] ok af mik(i)lle hæd 672 16 hun] 672, hann 624 18 annara. att] annar. Enn 672 19 giarnara] + j 672 20 ouinarins] + a ofmetnadar gautu 672 20 er] 672, Enn 624 23 att] þat er 672 1 Sicut] - 672 1 gloriam] 672, blā 624 1 allteri] 672, altero 624 2 eru] 672, - 624 4 sialfum] + sier 672 7 invidia] added in a later hand, hofud synd 672 10 att hun] - 672 12 synd] aufund 672 14 teygdi ok] - 672 20 sier] Suo 672 22 ok]- 672 23 hina] hinir 624, - 672 23–24 alldre íafnn] 672, jafnfætiss 624 24 þui] + suo nema 672 25 herbergt] + herberge at 672

heilaug ritning uit racka þann er blijdkaz með asiono |² enn bijtr a bak. Suo er ok hans lijking uit judas scarioth er f |³ laradr kysti lausnarann með fagrmæli. þuiat dular klædi |⁴ er þad hennar att hun tali uit hugskotitt. þui girnizt þeir eigi |⁵ att falsa doma annara manna. att ecki drambi þeir af sinne |⁶ makt. Signadur g`re`gorius uottar att ofundinn hefir .u. dætrr. hei |⁷ tir enn fyrsta. Odium. þad er hatursemj. att uilia illt samkristnum |⁸ enn ecki gott. Onnor er exulltacio. þad er fagnan. ok ecki fegri. enn j |⁹ þui er odrum er meinsemi. þridia er kuol. þad er affliccio. ef odrum |¹⁰ tektz farsæliga. Fiorda er Susurracio. þad er um lestr. með lymsku |¹¹ afheyris. Fimta er detraccio. þad er opinbert illmæli af ofundar |¹² rot aheyris. Inuidia multa mala facit Sine lumine cecatur |¹³ quod bona proximj uidere non potest Augustinus. Oculis egris odiosa est *lux |¹⁴ Su er lækning mote ofundine. att madr hugsi. sa sem ofundsíu |¹⁵ kr er. ofundar gud sialfan. þuiat hann harmar þad ef nockr audlaz gott |¹⁶ af gudi. enn ecki er gott. nema þad er af gudi er ok er sem madr illr |¹⁷ harmj þad er gott er Vnde an oculus tuus est nequam. quia ego sum bo |¹⁸ nus. Madrinn ma hugleida. att hann er skaftur til lijkingar gudi sialfum |¹⁹ sier *ok hefir gud. j sialfum sier ast ok elsku ok giæzsku. riettlæti ok þolinmædi hoguæri |²⁰ ok myskun. hreinleiki. ok oll onnr krafta uerk Nu suo sem madrinn ta |²¹ par guds lijking firir bauluada ofund. missir hann allra þeira krapta er |²² guds eru sem allz annars gods er uorr herra ueitir sig elskundum. ok hrapar |²³ j þann andar dauda sem johannes getur j sijnum pistli. suo seigiandi qui |²⁴ non diligit fratrem manet in morte. ferfolld er lækning j moti [122] ofundinne. Su er hin fyrsta. att madrinn hugleidi sem oftazt eili |² fan fagnad. er ollom er sameigenligur guds uinum. Su er onnor att madrjn |³ hugsi þa hluti sem honum tiar heilaga ast. ok eru þeira greinir íí[i] |⁴ Hin fyrsta er brodernj nattu(r)ligt þuiat uier hofum allir einn faudr |⁵ adam ok *euo modr. *Annar er broderne andlegt. þuiat uær erum ska |⁶ apadir af einum faudr. þad er att skilia af

1 blijdkaz] blidkar 672 2 er ok] ok er 672 2 uit] með 672 3 lausnarann] græðaran 672 4 er þad hennar] hennar er þat 672 4 þeir] eg 672 7 Odium] + hatur 672 9 meinsemi] meínliga 672 9 er kuol. þad er affliccio] heitir. affliccio. þat er kuol 672 11 er] - 672 13 lux] 672, lex 624 14 lækning] + j 672 14 þad] - 672 16 gott] - 672 16 er] - 672 16 madr illr] illr. madur 672 17 an] jn 672 17 est nequam] nequa(m) est 672 17 sum] - 672 18 Madrinn] Madur 672 18 ma] + ok 672 19 sier] - 672 19 ok hefir gud. j sialfum sier] 672, - 624 19 ok elsku] - 672 20 ok] - 672 20 myskun] + ok 672 20 suo] - 672 24 j] - 672 1 ofundinne] ofund 672 1 hugleidi] hugse 672 3 heilaga] gudliga 672 3 greinir] - 672 5 euo] 672, eua 624 5 Annar] 672, Annat 624

gudi ok einne modr andli |⁷ *ga getnir firir helgan anda. þad er att skilia af heilagri. kirkiu almenni* |⁸ *ligri. Hinn þridi er andligur felagskapur er jafnan uardueitiz millum tru* |⁹ *lyndra. hinn fiordi att allir kristnir menn eru limir eins lijkama uors herra iesu cristi* |¹⁰ *Unde paulus. Sicut in uno corpore multa membra habemus omnia autem membra* **eumdem eff* |¹¹ *ectum non habent ita multum unum corpus sumus in christo. Su er hin þridia lækning* |¹² *moti ofundine* **at madrinn hugsiduliga þa hluti sem manninum stoda* |¹³ *mikit til eigenligrar hafnannar. þad er* **hinn fiorda lækning att madrinn líj* |¹⁴ *te a beiskleik hiarta. þess er ofundsukr er* **J huiljkan skada hann fær* |¹⁵ *bædi j lijkamligum hægingum ok andligum. ok huer er þessa hluti huglei* |¹⁶ *dir mun ecki fordæmaz j ofundar elldi att eilífju:* |¹⁷

Íra` H`inn þridia capitale criminum. heitir. ira. þad er reidi edr hefndar hu |¹⁸ *gr til att giallda gerfar meingdir. ok suo ferliga fer med likaman sem* |¹⁹ *optsinnis ber raun a. att hiartat berr sier. enn lijkamen skelfur. tungan* |²⁰ *talmaz. enn a sionan rodnar. augun grimmazt med suo miklum el* |²¹ *di att kunnigir menn kennazt ecki. ordin fara framm af munninum. enn r* |²² *eide ueit ecki longum* **huat tungan talar. Nu af þuiliikum yfirgangi reid* |²³ *ennar. er lijkamenn synir af sier. ma skyrt marka* **huat salinn þolir* [123] *huar af sæll gregorius skrifar .uij. greinir jskyring yfir job huersu haurmo* |² *liga andinn kuelstz firir jnann þa er holldit gengr suo ur lagi firir* |³ *utan. hann tekr suo til ordz j uoro mali Virðum uier huersu mikill gl* |⁴ *æpr er reiden med þui at firir hana* **lastazt liking gudligrar myndar þa* |⁵ *er hoguæri tapaz. þad er hennar et fyrsta uerk. att hun glataz uiz* |⁶ *ku manzins suo att med ollo uerdr hann okunnigur. huat edr med huerri skipan* |⁷ *honum byriar att gera. huadan af suo er skrifat. Jra insinv stullti* |⁸ *requiescet. þuiat hun burt rekr skilningar lios. þa er* **hun kueikir hugsk* |⁹ *otit med sinne* **ruglan. þad annat att firir hana glataz limirnir. þo att uizs* |¹⁰ *ka synizt halldin uera sem ritat er Jra perdidit etiam prudentes. þuiat* |¹¹ *hugskotid hertekit. fær ecki med uerki fyllt þo att þad skili huer* |¹² *su geranda uæri. þridia er att*

6 af] - 627 10 eumdem] eiusdem 624, eundem 672 12 at] 672, ok 624 13 hinn] 672, hit 624 14 J huiljkan] 672, þuiliikan 624 17 Ira] added in margin in a later hand, cap(i)talem criminum 672 18 suo ferliga fer] fer suo ferliga 672 19 ber] Gefur 672 21 kunnigir] kvnnir 672 21 fara] foru 672 21-22 reide] + hugur 672 22 huat] 624, huart 672 23 er] corrected from eñ 23 af] a 672 23 huat] 672, huart 624 3-4 glæpr er reiden] er glæpur reidinar 672 4 lastazt] 672, lofazt 624 5 et] - 672 7 af] - 672 8 hun] 672, - 624 9 ruglan] 672, - 624

riettlætid flyr *firir* henne. Vnde *ira enim uiri* |¹³ *iusticiam dei non operatur.* þuiat sidan hugskotit hefir wrr lagi *fert |¹⁴ *sinn skynsemdar ueg ok dom.* þa synizt þui þad eina riett. *sem reidina f* |¹⁵ *ysir mest.* Fiorda att *firir hana* glatazt uinatta heilaxanda sidar |¹⁶ *ok lifnadar. sem ritad er Noli esse assiduus cum homine iracundo ne* |¹⁷ *discas semitas eius et* *sumas *scandalum anime tue.* þad ma *suo* þyda. |¹⁸ *haf þic j fiarska fra reidum mannj at ecki nemir þu uegu hans* |¹⁹ *ok eftir dæmi. ok ecki styggir þu þijna sal.* þuiatt *sa *sem ecki temprar sijna sal* |²⁰ *med skynseme þeiri sem manninum er* *skipud. er uerdugt att *hann lif* |²¹ *e sem eitt dyr fraskildr monnum.* Fimta er su att hun spellar samþy |²² *ckit sem ritningin seigir. Vir animosus petit* *rixas uir ira |²³ *cundus* *effundit *peccata.* þad er suo norænat. Stygdar fullr madr [124] fædir þrætur ok reide madr eykur synd þuiat þeir menn sem *hun fær at ou |² *oro uppvakit til reide þyngra sina sal firir heitleik ok framm* |³ *hleypti suo framt att firir hana tapazt birti sannleiksins sem ritad* |⁴ *er. Sol non occidat super iracundiam uestram.* þad er suo þytt. sol f |⁵ *alli ecki yfir reidi ydra.* þuiat þa er til ber reiden hugskotit. felr |⁶ *gud geisla sinnar kynningar. þui frammar firir þui hugskoti.* Sionda att *firir hana* |⁷ *byrgizt wti heilaxanda lios huar jmoti ritningin talar. Super quod* |⁸ *requiescet spiritus meus nisi super humilem et quietam et trementem sermones* |⁹ *meos.* þad er suo liosara. Yfir huern mun huilazt andi minn nema *yfir |¹⁰ *rettlatan ok litelatan ok ottandizt ord mijn.* þa er hann nefndi *litelatan liet hann fyl |¹¹ *gia hoguæran.* Ef reiden fiarlægir huilldina. burt fra briostino er liost *af |¹² *ritnijngonne att reiden byrgir hiartat firir* *helgum anda. þuiat ecki mega |¹³ *þau j einum stad uera saman.* Þessu næst er greinanda huersu reidi la |¹⁴ *ustren gripr manninn. ok er þad skilianda att nockrir reidaz skiott firir* |¹⁵ *litla sauk. ok rennr af skiott Annar synizt þolinmodur j upph* |¹⁶ *afi ok*

13 fert] 672, færstz 624 14 ueg ok] - 672 15 heilaxanda] heilags 672 17 sumas] 672, simas 624 17 þyda] þydzat 672 19 þu] + suo 672 19 sa] 672, - 624 19 temprar] + suo 672 20 skipud] 672, skipat 624 21 monnum] manninum 624 22 rixas] 672, rixas 624 22-23 iracundus] jradunderis 672 23 effundit] 672, effudit 624 23 er suo norænat] þydir suo 672 1 reide] reidinn 672 1 þeir] + dugande 672 1 hun] 672, hann 624 5 til ber reiden hugskotit] reidin til ber hugskotinu 672 8 quietam] quietem 672 9-10 yfir rettlatan ok litelatan ok ottandizt] 672, mier litelatir ok rettlatir ok 624 10 litelatan] 672, litelatir 624 10 hann] + skiott 672 11 hoguæran] hoguerenn 672 11 af] 672, - 624 12 helgum] 672, helgan 624 13 uera saman] saman uera 672 15 litla sauk] litlar sakir 672 15 skiott] bratt 672

seínn til reidi. enn þottar síðan suo leingi. att uarla kann fridsamur ^{|17} att uerda uit þann er honum þotti sier misbioda. þeim enum fyrra er ^{|18} skiott reidizt. enda blijdkazt bratt. jafnar hinn sæli gregorius ^{|19} uitt þann elld er tendrazt j líme þurru enn fellr þegar j fols ^{|20} ka litlo síðdar. Enn þeim sem seint reidezt ok þottar suo síðan suo ^{|21} langhalldur. líjkizt uit þann elld er seint kuiknar. enn er síðan ^{|22} suo langheitr att uarla uerdr kæfdur. Sa er hinn þridi madr att enn [125] er aumari þeim t'u'éimur er nefndir eru. þessi er suo haattadur att hann er bæ ^{|2} di bradreidr ok langrækr. Sa er hinn fiordi er líettazsta pijn ^{|3} o hefir af þeim er trautt kann att reidaz. enn er flí'o'tr til sa ^{|4} tta. þessir lestir eru reidi eigenligir. *sem hennar baurn ^{|5} hafa solgit briost. þrætur sterkar. meingerdir ymisligar. hareysti ^{|6} af uirdijng orda ok gerda ok aumlig umhugsan j hueríu rwme hann m ^{|7} egi att komaz sijn att hefna bauluan ok brigsle. gleymijng þess ^{|8} þott honum hafi uerit uel til gert. forzt ok felmtur att lemía ok ^{|9} briota. þad er hann æ. edur adrir menn. einkanliga sa sem honum þikir illz m ^{|10} akligr fra sier. stundum stelstz hann att þui. skytr leyniliga elldi j ^{|11} hws edr leggr fararskiota. edr hrindr aforad ok þad fleira sem fiand ^{|12} en lætr *honum firir reidi andanum j hug koma Ferfolld er lækning j ^{|13} moti reide. heilaug þaugn. ok míuk andsuor. þo honum syn ^{|14} izt att tala. þuiat suo sem hægur madr stirdnar optliga af hordu m ^{|15} ali. slikt línazt reidr madr af líno andsuari ok míuku. þridia ^{|16} lækniyng er hiartnæm til hugsan uors drottins pijnjo þuiat ef uier uilíum ^{|17} þar med godu hiarta kristiliga alijta mundi oss allar meingerdir einsk ^{|18} es þikia uerdar uera er menn mega att oss færa. Fiorda lækn ^{|19} ijng er uæntijng gudligrar ombaunar firir kraft þolinmæddinnar. sem drottenn ^{|20} seigir j gudspiallino. Jn paciencia uestra possidebitis animas u(est)ras ^{|21}

16 leingi] langt 672 17 att uerda] uera 672 17 hann] þ corrected from h 17 er] - 672 20 sem] er 672 20-21 ok þottar suo síðan suo langhalldur. líjkizt] Enn þotti leinge sidan. Líkir hann 672 22 att] er 672 1 þeim] þessum 672 1 eru] uoru 672 2 bradreidr] bradheitur 672 2 fiordi] + at 672 3 þeim] þessum 672 3 att] - 672 3 er] eigi 672 4 sem hennar baurn] + sem hennar baurn 624 5 hafa] - 672 6 gerda] + Mandrap ok auirkar. endur minning motgerda 672 6 umhugsan] hugsan 672 8 uel til gert] uelgiort 672 10 leyniliga elld] elde leyniliga 672 11 æ] j 672 12 honum] 672, - 624 12 andanum] andan 672 13 reide] reidinne 672 13 míuk andsuor] míukt andsuar 672 13 þo] + at 672 14 optliga] skiotliga 672 15 reidr madr] reide fullr 672 16 uilíum] uilldum 672 18 uera] - 672 19 sem] + uor 672 20 u(est)ras] + capitale[m] criminum 672

ʰinn fiorda *capitalem criminum*. er accidia heitir [126] þad er gudleti. er odro nafni heitir *tristicia*. þad þydir hrygd þad er hrygd |² eigenlig att *angrazt firir* tuær greinir. þa adra att ofmetnadur brioz |³ stins med ofund ok reidi fær ecki þui illu af stad komít er hugin fysir |⁴ þar af ezt *madrinn jnnann*. leidir þad ok hiedan. att hiartanu uirdiz allt |⁵ þad þwngt ok obæriligt er til *gudsþio`no`sto ueit ok manninum* ma |⁶ leida til hialp-arinnar. þessi er su uellandi. gryta er *heremias sa til |⁷ nordrs. þui uellandi *at hugur *hitnar til hefndar. enn *hardnar ok kolnar* |⁸ fra gudi. þessi hrygd snytz j annat nafn. er leti heitir. þuiat suo sem |⁹ huginum synizt obæriligur þungi att herda sig framm til guds þionost |¹⁰ o ok godra uerka. Suo slær hann sier til lietta ok legzt nídur med daudl |¹¹ eik ok dofa. Enn med þui att sæll *dauid* sa þessa salu haska att glat |¹² az j munodum med jdiuleysi. þeim er gud gaf *manninum til þess eina |¹³ att leita himinrikis. hann sagdi suo hier af *Wsqequeo domine obliuiscerís me* |¹⁴ in finem *Fim* eru gradr er huerr liggur nidr *undir annari. *salunnj til mís* |¹⁵ farar. ef hun sier ecki uit. Su fyrsta att *madr* *nemur ecki gott *at gera. Ann(at) ef |¹⁶ *madr* er teygdr til att gera illt. þridia ef hann samþyckir þad sama F |¹⁷ iorda ef hann fyllir þad j uerki. Fimta ef hann liggr idranarlaus j |¹⁸ *obætri syndinnj. Nu er liost att sem *skynsaumum* manne ma líftaz |¹⁹ ok skilianligt uerda. att þessi laustr heitir hrygd. *firir* þa sauk att h |²⁰ *ugurinn glatar andligri* gledi. Enn þui heitir *hann leti att styrkurinn ta |²¹ pazt til andligra hluta ok til þess att þola nockut meingerda kyn |²⁰ þuiatt hugurinn er snuinn fra skapanum enn til skepnunnar þa er hann [127] elskar sialfs sijns kiot med allri girnd ok eftirlæti. *er hann ma þiona síjnum |² fystum med mat ok dryck. sæng ok suefnj. enn *firir* utan med sk(r)avt ok |³ *skrud *firir manna augum*. Af þessu sællijfi leidir þad att *madr* sefur leingi |⁴ enn seinn til kirkiu. latur til bænar.

1 þad er gudleti. er odro nafni heitir] Enn odru nafne 672 1 þad er hrygd] hrygd er þat 672 3 af stad komít] orkat 672 3 hugin] hugurin 672 4 madrinn] hann 672 5 þad] - 672 6 heremias] 672, heremijtas 624 7 at] 672, - 624 7 hitnar] 672, er harmandi 624 11 sæll] - 672 11–12 glataz j munodum] glata tímunum 672 12 manninum] 672, m'ñw̃m 624 15 finem] + etcetera 672 14 undir] 672, undan 624 15 nemur] 672, nemj 624 15 at gera. annat] 672, Anar 624 16 til att gera illt] illt at gera 672 18 obætri] 672, bætri 624 18 att] - 672 18–19 líftaz ok] - 672 20 glatar andligri] tapar andliga 672 20 hann] 672, hun 624 21 andlligra] herra 672 1 girnd] giord 672 1 er] 672, - 624 2 med] - 672 3 skrud] 672, skraut 624 3 att] er 672

fliotr *til* bordz *ok* matar *ok* skundar *til* le |⁵ *iks med þuulikri daligri skemtan sem uerda ma firir heimsens hiegoma Enn* |⁶ *ef hiegomlig gledi fæzst ecki. lafir þad jt auma holdd 'ok briost` af sier ok r* |⁷ *eikar *hier ok þar þott lijkaminn sie j sama stad. enn hitt er jduliga att* |⁸ *leti *j fullre hugsan. þikir gott att hlaupa huus af hwsí. ef eitt* |⁹ *huert meigi hann heyra edr sia med nyium frasognum edr æfintyrum att hans* |¹⁰ *foruitnj glediz af Hier med fer sa beiskleiki briostzins. ok þolle* |¹¹ *yse att ef nockut uerdr hans eign j fastri edur lausrí edr hratar j nokut* |¹² *mísfelli ezt hann jnmann ok moglar j moti gudi. sem honum syniz* |¹³ *þad rangt ok att oskylldv uera sem honum gengr j moti. Ok af slijkum* |¹⁴ *uondskap hugskotzsins uerdr asianan oftliga suo minnilig att* |¹⁵ *godum mannj þikir angr j moti att sia. þuiat augun blandaz. skinnli* |¹⁶ *trínn þrutnar ok allt yfirbragd af færizt. Nu af þessum yfirgang* |¹⁷ *er hiartat fær af ouinarins yfirgang drottnan ok fottrodi sem* |¹⁸ *nu uar greint. Uerdr briostid suo afllaust ok uanrækt. att þo att* |¹⁹ *skynsemin sie samuitug storra synda ok obættra firir guds augliti att* |²⁰ *sa letinnar daudleikr jnngenginn med sal ok lijkama att afl ok* |²¹ *uili er langt j brutt att þrysta sier til nockrs hardriettis. yfir att* |²² *bæta wm lidit líjf. helldr skal fara þannueg sem holddinu þikir* |²³ *gladligra leggia *brot yfir b(r)ot ok nyia sekt yfir gamlar syndir. med* [128] *þeirí uorkynd sem ecki munj þwngt att þiona sinne naturo. þar med fer su* |² *uon er gregorius kallar falsam spem. att skirdr madr munj alldri firir faraz fra gudi. þ* |³ *Enn þad er sannara þo. att þrir uottar bera hann firir bord. ef hann* |⁴ *uesligur helldur slijku framm allt til daudans. fyrsti uottur er uppi* |⁵ *yfir honum sialfur gud er alla hluti sier. Annar uottur er hia honum. þ* |⁶ *uardhalldz eingellinn hans er oll hans uerk tracterar síjd ok arla. Þridi* |⁷ *uottur er jnne hia honum. samuizska hans sialfs ok skynsemd sem adr er* |⁸ *sagt. Ok huat mun nu lijda hans malí. nema þad att þoath* |⁹ *hann hafi skirn tekít. ef þessir allir bera þad uitne att hann sie dauda* |¹⁰ *uerdr firir þa sauk att hann uillde ecki bera kross drottins*

4 ok] + til 672 5 daligri skemtan] dagskemtan 672 7 hier] 672, - 624 8 j] 672, - 624 9 med nyium frasognum edr æfintyrum] - 672 10 glediz] megi glediázt 672 11 j] - 672 11 nokut] nockur 672 12 moglar] mogláztt 672 12 honum] - 672 13 uera] uerda 672 13 j] at 672 13-14 slijkum uondskap] uondskap þuulikum 672 14 oftliga] opt 672 14 minnilig] illmanlig 672 15 j] - 672 16 ok] er 672 16 þessum] + sarliga 672 17 yfirgang] - 672 19 skynsemin] skynsemdin 672 22 líjf] - 672 23 gladligra] gladligri 672 23 brot] 672, brutt 624 2 er] + sæll 672 3 þad er sannara þo] hitt er þo sanara 672 4 uesligur] neslaugur 672 5 honum] witten osshñ with oss crossed out 6 eingellinn] eingill 672 7 sialfs] - 672 8 att] - 672

sijns. eftir bo ^{|11} di uors drottins iesu cristi. ok spardi sijnar hendur ok bak att þola þwnga ok erf ^{|12} idi. er ondinne uar til hialpar. suo sem hann *matti ok þui fellr hann att uer ^{|13} dogu j fadm þeim krossinum er a domsdeigi uerdr upplyftr ^{|14} ok settur ok hefir ecki biart nie girnile⟨g⟩t j sier nema eitt saman hofu ^{|15} dit. ok er þad honum allt ærit míog hræðiligt a þeim deigi. ^{|16} þad er form a þessum krossi att stríjdr domarj drottinn iesus er hof ^{|17} udit. enn fotr hinn nedsti opit heluífji. enn skákin onnr gre ^{|18} níandi dioflar. enn onnor glæpr æpandi upp a hann. enn naglin j kross ^{|19} ínum er brennandi samuizka j briostinu af endurmínning sins uilialeysis ^{|20} att afla híminríkis. enn hafa uerdskulldat eilijfa tapan þessar eru ^{|21} dætur gudletinnar. þrot godra uerka. aat holldlig⟨r⟩ar munodar. otti ok hiar ^{|22} taleysi. ok uanrækt guds þionosto. fataekt ok uestaulld ok dagligt [129] [a]ngruæri. þreuolld er læknijng moti gudletinnj hinn fyrsta er atth ^{|2} ofn gods uerks. hugleidijng andligra ok líjkamligra kuala hugs ^{|3} an eilijfrar ombaunar ok sa sem þetta hugleidir oaflatliga mun ecki ^{|4} idiulaus af godu uerki fundin uerda. Þessar eru enn adrar lækningar mo ^{|5} ti gudletinnj. gledi godra uerka. girnd eilijfrar sælu jdn heilagrar bænar ^{|6} annríki godra uerka hrein jatnijng þess er syndogligt huarflar um hiartat þoatt ^{|7} ecki samþycki salinn med *ollu syndinnj. staudogleiki ok gott yndi att uera laun ^{|8} gum j sama stad. smijð edr *frammining gods uerks einshuers ok erfidsi att ^{|9} alldri finniz gudsþionosto madr idiulaus att hann fordizt ogran spa ^{|10} manzins. Piger noluit arrare *mendicabit et non dabitur ei: ^{|11}

‘peccat[orum] capit[ale] quinto[m]’ auaricia er hin fimta capitale[m] criminum. ok heitir agirne ^{|12} bædi til fiar ok metnadar. ok er sem hun tali suo. þui skal ek fiar afla. at ecki ^{|13} þori⟨r⟩ smælijngen att jafnbioda mier. þessi ord er nu eru greínd. ríjsa ^{|14} upp af metnadar rot. þuiat dramb ok ofmetnadur

11 uors drottins] drottins uors 672 11 hendur] herdar 672 12 matti] 672, mællti 624 13 j fadm þeim krossinum] þeim krossinum j fadm 672 13–14 upplyftr ok settur ok hefir ecki] upp settur. ok ecki hefir 672 14–15 saman hofudit] haufud 672 15 þad] + allt eins 672 15 allt ærit] - 672 15 þeim] þessum 672 17 enn] - 672 21 uerka] + Oft ad feste godra uerka 672 21 munodar] munud fystar 672 22 ok] - 672 22 ok] - 672 3 oaflatliga] - 672 4 uerda] uera 672 4 lækningar] + j 672 6 er syndsamligt] sem syndsamligt er 672 7 ollu] 672, - 624 8 frammining] framniing 8 gods uerks] - 672 10 mendicabit] 672, mendicabitur 624 11 peccat[orum] capit[ale] quinto[m]] added in margin in a later hand, capitale[m] criminum 672 12 til] - 672 12 er] + suo 672 12 suo] þa 672 13 þori⟨r⟩] + hann 672 13 jafnbioda] sambioda 672 13 er] sem 672

er efnj ok undirst |¹⁵ ada allra jllra hluta j mot gudi. Firir agirndar glæpnum flyrr bædi fridr |¹⁶ annar ok lijkama. þui andarinnar att briostid ruglaz upp ok nidr sem bylgior |¹⁷ a sio. att annathuort til att afla edr auka edr hallda sem fastaz |¹⁸ þui sem aflat er. hier af fær lijkamen anaudir at hann rezk um stor h |¹⁹ auf edr langan ueg nott ok dag ratandi optsinnis j mikinn lijfsh |²⁰ aska ok gengur med hinnj saumo aunni ok akefd tueggia myr |²¹ kua j millum. suo att uarla fær hann. þann suefn att hann halldi hei |²² lsunne. sem nattuann beidir. Ok same likame sem uarla nennir att stand |²³ a upp medan hann les .u. pater noster. þolir gladliga oll þessi uolk ok erf [130] ide sakir sinnar fiesikne. ok helldur *þolir hann att honum þikir huerr reksturinn |² sætr ef hann aflar nockurs j. Syrgilig er þessi þionosta. att leggja |³ þad lijf undir skepnuna sem hann ætti att ueita skapanum. Ok huerr |⁴ mundi mier trua ef ek segda af agirndar lestinum huilijkr hann er |⁵ enn þad er seigir paulus apostolj. Eingen ma misgruna kristinna manna |⁶ hann seigir att agirnj er skurgoda uilla ok þionosta. sakir sinnar |⁷ skynseme att þa tru uon ok elsku sem madrinn a att *ueita sijnum skapar |⁸ a uendir hann til skepnunnar ueitandi *henne gudliga þionosto. hafandi |⁹ þad traust j ueraulldu af audæfum ok elskar þau firir alla hluti. hier |¹⁰ gengr til hinn spaki salamon ok kuedr suo att ordi. att agiornum |¹¹ mannj er ecki glæpa fullara. ok agiornum mannj `ok' *gradigum verdr eck |¹² i minna firir att komaz til himinrikis. enn ulfalldanum j gegnum drag |¹³ nalar auga. þuiaatt agirndar lausturinn þraunguazt alla ueg |¹⁴ a att honum ok upp a hans frammferdi. Þad fyrsta sem liotazt er att hann selur |¹⁵ optliga sannleikin firir peninga plogin. ok þar med selr hann mandominn |¹⁶ ok tekr miklu minna j hond optsinnis. enn .xxx peninga. sem iu |¹⁷ das skarioth tok þa hann selldi uorn skapara. helldur selr hann suo |¹⁸ odyrt sijna dygd ok reitta doma att firir einsaman heit ok fe |¹⁹ uon selr hann sinn dom ok

14 ofmetnadur er efnj ok] efnni er 672 15 jllra hluta j mot] lasta. moti 672 18 lijkamen anaudir] likamur þær onadir 672 19 langan] land 672 21 hann] - 672 22 sem] er 672 22 Ok] + sa 672 1 ok] + þui 672 1 þolir] 672, fwlr 624 3 Ok] - 672 5 seigir] + hinn heilage 672 5 apostolj] - 672 5 Eingen ma] ma einginn 672 6 uilla ok] - 672 6 sinnar] þeistar 672 7 ueita] 672, uera 624 8 henne] 672, honum 624 8 hafandi] - 672 9 þad] + er 672 9 af] ad 672 9 alla] adra 672 10 hinn spaki salamon] salamon hín spaki 672 11-13 ok agiornum . . . nalar auga] - 672 10 gradigum] gudi-gum 624 13 agirndar lausturinn þraunguazt] lestir þraungua 672 14 frammferdi] framferdir 672 14 liotazt] liosazt 672 15 firir peninga plogin. ok] - 672 15 selr hann] - 672 17 skarioth] - 672 17 þa hann selldi uorn skapara] - 672 19 sinn dom] sina doma 672

falsar suo sijna tru. Hier med fara agirn |²⁰ darinnar kyn sem eigenlig born. þad er ran ok stuldir hrifs ok ranglæ |²¹ ti uit frændur ok uíne skyllda ok oskyllda mandrap ok margr uans |²² i. kallz ok kærur ok þad annat. att huer uill annan slíjta til fiaríns [131] Suo aungri frændzsemj uerdr hlíjft sem ordzkuidrin seigir. att fiet er fr |² ænda rog. enn þann tíjma sem hinn ríjki madrínn ok agiarne rydzd um |³ fram uegin j fiebraugdonum til beggia handa. þolir hann bondin smá |⁴ grimmann storm af hans uondskap ok agirne att þar firir uerdr hann fielaus |⁵ med aullo ok gengr æ uonar uaul. Enn aulmoso menn guds hwngradir ok |⁶ kallnir kropna firir hans dyrum. enn þad litla sem þeir þiggia. fa þeir þad med |⁷ stygd ok storum ataulum Þuilijkum agirndar mannj. Jafnar heilaug |⁸ ritning. ok þo hrædiliga til heluífis. þuiatt þad gleypir margan ok se |⁹ igiz þo alldri nogt hafa. Hann jafnaz uit hafit þuiad *oll uautn jardarinnar |¹⁰ gera sijna ræs til siofaríns ok er þo alldri fullara. hann líjkizt ok þeim siu |¹¹ kdoms mannj er ydropícus heitir. þad er su sott att madr *er stynfullr af d |¹² ryckium storum. enn þystir æ þess meir. sem hann dreckr meira Aagiornum |¹³ mannj jafnar heilaug ritnijng uit skipbrotz mann. þuiat þann tíjma sem |¹⁴ hann fer j kaf. helldur hann dauda halldi. huat er hann hondlar j sijno and |¹⁵ lati. sem jarnbaundum sie þraungt. Suo gerir agiarn madr þad er hann klo |¹⁶ festir uill hann ecki laust lata. Nu sa sem gírnízt att lækna þenna síu |¹⁷ kdom er agirndar drep ma heita. geymi hann att afla riettliga. enn |¹⁸ ef rangtælid uerdr. geymi hann att skipa aftur. att ecki lifi elldkueikia |¹⁹ j gozino. uera skilríjkr allri skylldo meire ok minnj. bædi uit |²⁰ heilaga kirkiu ok fataeka menn. vera mískunsamur ok olmosogiarn |²¹ uit fataeka menn af riettfeingno goze. þuiat ecki uill drottin gud |²² þickia þad sem illa er aflat. Vera godur urlausnar þeim sem þarf lw |²² ta þessar greinir undir sporgongu grædara uors herra iesu cristi. þuiat ecki att eins uirdiz [132] hann att vera madr fyrir

20 [þad er] - 672 21 skyllda ok] - 672 22 annat] - 672 22 fiaríns] + suo aungri frændsemi added at the bottom of the page 1 Suo] + at 672 1 ordzkuidrin seigir] ur-skurdinn sier 672 1 fiet] fe 672 2 hinn ríjki madrínn ok agiarne] hann hinn ríki 672 2-3 um fram uegin] þann ueg um 672 3 bondin smá] sma bondin. suo 672 4 fielaus] opt kollottur 672 6 þiggia] fa 672 6 þeir] - 672 7 stygd] stygdum 672 9 oll] 672, er 624 10 þo alldri fullara] æ sem fullt male 672 11 ydropícus] ydropicro 672 11 er] 672, - 624 13 ritnijng] bok 672 16 uill hann] kann 672 16 lata] uerda 672 18 rangtælid] rangtekizt 672 21 uit fataeka menn] - 672 21 goze] fe 672 21-22 drottin gud þickia þad] gud. drottinn þat þiggia 672 22 sem] er 672 22 sporgongu] forgaungu 672

uora sauð helldur fataækur af fataækri modur fæddur |² Er ok þad einkanliga su læknijng lastarins. fyrst ok síj |³ daz setiandi j sitt hiarta. huersu hann ueitti sig ok síjna hluti med miklum |⁴ aurleika friadagin langa. þa er *hann leyfdi klædin af sier síjnum |⁵ krossfestijngar monnum. ok þar med sialfan lijkaman ollom monnum kristnum |⁶ til eftirdæmis. sem hann bydr sialfur Diligite inimicos uestros *bene faci |⁷ te híjs qui oderunt uos Sigrar sa med einkanligum hætti agirndar laust |⁸ inn. er þeim firir gefur er ouerdugr er att þiggia af honum ok audlaz þui |⁹ meira uerdkaup sem hann gerir optar med míuku hiarta: |¹⁰

'Tristicia' <h>inn sietta capitale[m] criminum heitir gula. þad er *offylli |¹¹ edr grædgi. sem uottar sæll gregorius. þessi laustur er med 'fim' hatum |¹² er sa fyrstur ef madr etr firir rietta maltíjd. ok gerir þad firir eina sau[k] |¹³ fyst ok obindendi. Sa annar att sakir lijkamligar girndar lætur *madr sier |¹⁴ matgiora med þann dyrazsta kost er hann kann fa. ok hafi uid |¹⁵ þad miklu meira. enn hans stiett er til heyriligt. A þui bragdi fiell hinn |¹⁶ rijki madr j gudspiallino er dagliga kræstizst med dyrdligum kra |¹⁷ sum. enn grofzt síjdan j heluífí. Sa er hinn þridie ef madr sedur sinn k |¹⁸ uid med girnd hugarins um framm lijkamans þurft ok natturu. Sa fiordi ef m[adr] |¹⁹ etur akafliga fliott an hofsemð ok stillijng. Sa fimte ef madr [i] |²⁰ dnar med langri forhugsan huersu hann skal mesta sadning giora síjnum |²¹ lijkama. þann dag med mat ok dryck ok jafnframm sem hann bregdr aug |²² onum jsundr. er þetta líjmt med hiarta hans. ok fyrr enn hann þione gudi [133] mikit aþeim deigi. skipar hann sier til snædijsngs ok fyrr seigir *hier fyl |² gia .íj. hlutir er firir synizt ganga tolo heilax gregoríj Sa er annar |³ ef madr etur ofrialst. Enn sa annar ef madr etr *bannada fædu. a |⁴ fausto dægnum edr etr oæti a annann tíjma huerr sem er Seigir hier |⁵ 'þadan' fra mest ok uest er att aullo þad er ofdryckia ok oll ofneyzsla. Af |⁶ henne hafa

1 sauð] skulld 672 1 fataækur] + ok 672 1–2 fæddur Er ok] kominn. ok er 672 2 læknijng] + a word which is crossed out 3 j sitt hiarta] at 672 4 aurleika] + a 672 4 hann] + er 624 6 sialfan] sialfum 672 5 kristnum] j kristninne 672 6 bene] 672, bi 624 8 firir] - 672 10 Tristicia] added in a later hand; capitale[m] criminum 672 10 offylli] orfylli 11 uottar] segir 672 11 'fim'] + a word which is crossed out 12 sau[k]] saman 672 13 att] ef 672 13 madr sier] + madr sier 16 kræstizst] kræsti 672 16 dyrdligum] dyrum 672 17 er] - 672 1 mikit] - 672 1 hier] + seigir. ok 624 2 bannada] 672, bannandi 624 3 a fausto dægnum edr oæte a] edur oæte 672 3 (133)-8 (134) Seigir hier ... stillijng fylgia] - 672

margir tynt líffenu. firir þessa sauk. sumir límunum. sumir ⁷ *bera allz-konar aurkuml allan alldur. sumir sújvirdijng. Vid særdir* ⁸ *ok bardir ok uelldur þui ofdryckian. þier meigit amínnazt huatt efnj* ⁹ *ofdryckian er. edr hueriu hun tynir. þad er fyrst er minzst er. ath* ¹⁰ *sa er med ofdryckiu fer. þa firir <gerir> hann sialfan sig. Enn firir ofdryckiuna* ¹¹ *ok hennar auduirde tynir madrínn fienu. ok glatar þar firir samuizskunne hier* ¹² *firir uerdr madrinn uesall ok fataëkr ef hann firir lætr hana eige. þad er annar* ¹³ *laustur ofdryckiu. hann gleymir minníno. hann gleymir ok þui aull* ¹⁴ *o er honum er skylt att muna. þad er ed þridia at þa gírnízt hann* ¹⁵ *alla hina raungo hlutína ok hann hrædzit ecki att taka fie med* ¹⁶ *raungo ok suo konur. sa er hinn fiordi hlutur ofdryckiu att hun eggjar* ¹⁷ *hann ecki uætta att þola huorki ord nie uerk gialda j moti h* ¹⁸ *alfu meira illt enn til sie gert hier umfram eggjar hun att leita last* ¹⁹ *mæla aþa er oualldir eru. þa er sa hlutur er hun þreytir líjka* ²⁰ *man att þola uandrædzinn mædzaz af uokunum. tyna blodínu j* ²¹ *ollom límunum ok lidunum ok spilla blodinu suo til uanheilendis tyna* ²² *þar med allre heilsunne. enn þa er farit er af ofdryckiunne* [134] *eigunne ok heilsunne ok uitennu. þa eggjar hun att farga aullo þui sem* ² *adr er ologatt. þad er salínn. eggjar þa att orækia ríetta sidue* ³ *níu ok ríett bodord. enn af hugaz sialfum gudi ok minnaz aunguan* ⁴ *þann hlutin er hann hefir gert liminu a ofdryckiu mennírnir. þa* ⁵ *er *þeir skiliz fra ollu jsenn. dryckiunne ok líffenu. huat líjklig* ⁶ *az er huerir muno gríþpa uitt salinne. huerr hann deyr ofdruck* ⁷ *inn. hann skal uakna j heluífte mínníz huersu olíjkt þetta att* ⁸ *hæfi er þuiatt ollom skillde stillíjng fylgia. Fím eru dætr gu* ⁹ *le seígir sæll gregorius. fyrsta uanstillte er tung-una hrærir til storraða. Onnor* ¹⁰ *margmælgí ok síjdan flyt'e' j henne med hormulígu samblande bædi* ¹¹ *umlestr ok brígsle. Þridia er oskaplíg gledi med marghattodu sam* ¹² *bandi med hafum hlatrí. ok bríoztíns osnílle ok þeim bríozíns burd* ¹³ *ok líjkamsíns *edur gaungu att líjkamurín synir huat blautt er edr bannat att* ¹⁴ *líggí j bríostínu. Fíorda skemdar ohreínsannar att kasta upp mat ok dryk* ¹⁵ *firir uantempran. Fímta slioleíkr bædi hugskotz ok líjkama. þuiat skyn* ¹⁶ *semdzin er rangsnuín med uitleysi. enn holldít lafir um hendur med af<1>* ¹⁷ *leysi. enn ef styrkur kann uerda j líjkamanum. er*

4 liminu] uncertain; looks more like hitanu 5 þeir] þier 10 flyt'e'] flytur 672 12 med] + med 12-13 burd ok líjkamsíns] ok líkamsíns burd 672 13 edur gaungu] 672, er gengur 624 13 er] - 672 13 at] - 672 14 bríostínu] hiartanu 672

briostid suo uisid enn ^{|18} augon *blind. at hann hleypur á kaf edr forad ef firir uerdr nema menn ^{|19} hialpi honum. þenna syrgil<ig>a laust hirti uorr herra iesus cristr þa er hann bergdi ^{|20} galli med suro uífne b'Y'andat á krossinum oss til eftir *dæmis att lyía ^{|21} holldzins girndir. enn fylgia ei þat er j hug kemur. Onnor læknijng þ ^{|22} essa lastar er att næraz andligri fæzslu gudligra malsemda. Þridia [135] att minnaz sem oftaz dauda sijns. Fiorda att minnaz sem ^{|2} oftaz eilijfrar samkundu med gudi att hann fordiz þenna urskurd ^{|3} lausnarans. Nemo uirorum illorum qui uocati sunt gustabit cenam ^{|4} *meam

h'inn uij. *capitalem criminum ^{|5} er luxuria. hun er eigenligt edli matar ok dryckiar. þuiat ^{|6} æ þui katara sem holldit er meir alid. girnizt þad þui frammar mo ^{|7} ti andanum. Lostasemj greinízt j þriu nofn. hit fyrst ^{|8} a heitir fornicacio. Annat adullterium. þridia choichus. þad er suo ^{|9} liosara meínalaus frillulifnadr. hordomur saurganar sem gior ^{|10} iz amote edli nattu-ronnar. Líjtum á fyrstu híuskapin sialfan ^{|11} med huersu morgum hattum hann ma uerda syndsamligr. att þadan af ^{|12} megum uier undir standa. huersu liotar eru j guds auglite framsettar lost ^{|13} asemdar greinir. þad er hans ríettr att hioninn bue saman. firir þa sa ^{|14} uk att guds þionosto madr uerde getin af *þeira blodi. þad annat. er ríett ^{|15} er att huort hiona gialldi audro skulld. líjkamliga sem heimt er á ^{|16} ríettum tíjma. þad er lofat att þau bue saman. helldur enn huort þeira ^{|17} horízt fra audro *edur annad huort þad er hier næst. sem ecki er leyfiligt ^{|18} att þau bue med einne saman lostagirnd. er þad þess þyngra ok uerra ^{|19} sem þau uinna þad oftaz. þoatt huorki stadur nie tíjme sie firirbodin ^{|20} þad er þyngra hier næst att þau bue saman med l'o'stagirnd sem fyrr uar ^{|21} sagt. ok nu med suo akafligum hita hordomsins att þau gleyma ^{|22} gudhræzlu sijns híuskapar fars. þui dregur holldit þau hier framm j daud [136] liga synd hier fylgir aunnr. ef

18 blind. at] 672 blindut 624 18 edr] ok 672 20 suro] syru 672 20 dæmis] 672, - 624 21 ei þat] ecki þui 672 22 fæzlu] fædu 672 4 meam] + capitalem criminum 672 4 meam] 672, magnam 624 4 capitalem] capitulum 6 meir] - 672 8 choicus] thonus contra naturam 672 9 saurganar] Glæpur j organar 672 10 amote] mote 672 10 nattu-ronnar] ok natturu 672 10 æ] j 672 10 nattu-ronnar] ok natturu 672 11 uerda syndsamligr] syndsamligr uerda. edur leyfiligr 672 13 hioninn] hion 672 14 þeira] 672, - 624 15 audro] + retta 672 15 er] uerdr 672 16 er] + ok 672 16 saman. hell-dur] helldur saman 672 17 edur annad huort] 672, annar tueggia 624 17 er] + ok 672 17 leyfiligt] lofligt 672 18 bue] + saman 672 18 þess] þui 672 18 ok uerra] - 672 19 huorki + se 672 19 sie] - 672 22 fars] - 672

bannadr er tíjme. Ef hann liggir med henne a |² oleyfiligum tíjnum. þridie ef stadur er bannadur ok heilagr. Fiorda ef |³ hun hefir klædasott. Fimta ef hun er kuidug med lifanda barn |⁴ sietta er haufud glæpr jmote skipadre natturu. ef karl |⁵ horfir eftir kono j þeira samuero. suo ok ef hun er wr barneign. eda |⁶ ef hann liggir oftur med henne. enn þau uili att barngietnadr uerde |⁷ af þeira sambwd. Nu ef þessar daudligar *vi syndir mega ku |⁸ elia hiuskapin eftir uondum attuikum huat mun þa lijda fríllul |⁹ ijfis mannínnum edr portlijfis mannínnum. er a aungua lund mega frem |¹⁰ ia sinn losta. nema med dauda salarínna sem uottar sialfur |¹¹ *detalogus sem uor herra iesus cristr seigir. non mechaberis. þuiat þad skyriz j dau |¹² dluga synd hvern ueg sem madrinn leidir wtt af sier uilianliga. lostablod |¹³ ok er æ þui sarara firir gudi. Beidir fliotara jdrannar med jatning ok yfirbot |¹⁴ sem madrinn spillir sier optar. einkanliga j moti edli natturunnar þuiat |¹⁵ þad er ecki einfalliga daudligt. heddur haufud glæpur ok er ugg |¹⁶ legt att su grein suike margan sarliga j kristínne þuiat breyskir |¹⁷ menn kalla einskess uert þegar hia sneidir eigenkono manna. edr fr |¹⁸ ændkono sijna. uíf eru greinir lostasemdar. hin fyrsta er concupi(s)c |¹⁹ encia. edur fornicacio. þad er samuist holdlig med meinlausri |²⁰ kono. Aunnr er meretricium. þad er por(t)lijfi att kona gripr annan att |²¹ audrum. edur karlmadr kaupir sier skækiu med pening meinalaus til saur |²² lijfis opinberliga. Hinn þridia er adullterium. hordomur. ef karlmadr edr [137] kona fleckar hiuskap- arband med haduligum hordomj. Fiorda er |² stuprum þad *er meyar edr meydomsspell. hinn fimta er sacri |³ legium. þad er tru rof uitt gud. þa er karl edr kona. gengr a sijna heit |⁴ ok fram jatannir ok heyrir til þessi grein uigdum monnum til guds þion |⁵ osto. Sietta greinn heitir incestus þad eru odadir. edr frændsem |⁶ ispell edr sifiaspell. Siunda er sodomicum uicium. Ma med |⁷ þessu nafni kennazt allt þad er madr leidir sinn losta wt af sier

1–2 Ef hann . . . tíjnum] - 672 5 horfir] hefir huorft 672 5–7 suo ok ef . . . þeira sambwd] - 672 7 þessar daudligar] vi. daudligar 672 7 vi] 672, uíf 624 8–9 fríllulij- fis] fríllu 672 11 detalogus] 672, deralogus 624 11 sem] þat er 672 11 iesus cristus] - 672 12 hvern ueg] huernenn 672 13 gudi] + ok 672 14 j] - 672 14 natturunnar] ok med natturu 672 17 eigenkono] eginkonum 672 17–18 frændkono sijna] frændkonum sinum 672 18 lostasemdar] losta semdarinnar 672 19 holdlig] - 672 20 att] þa er 672 21 skækiu med pening] med peninga skintik 672 22 er] - 672 1 er] - 672 2 er] 672, eru 624 2 fimta] + grein 672 4–5 þionosto] + þo einkanliga klaustra monnum 672 6 sifiaspell] sifia 672 6 sodomicum] sodomíticum 672

mo |⁸ ti edli nattu^runnar. ok hefir sa bauluadur glæpur margar greinir med sier |⁹ þær er uarla eru milli kristinna manna nefnandi enn halfu sij |¹⁰dr fremiandi. seigir suo j laugteknum bokum *dextra parce *et e |¹¹ mendo ok odrum miklu fleirum att uicium contra naturam. a huern |¹² hætt sem þad geriz þa sie þyngra ok meire glæpur enn þo madr fa |¹² lleriz lijkamliga med modr sinne med fullu uerki limir *lost |¹⁴ a semdarinnar um þær saumo sem hun gengr att hiartanu manzins |¹⁵ eru fimm. er haundlaz med uersa. Uisus et alloquium contactus et os |¹⁶⟨c⟩ula sacerdotum *Vm límu augnana hertok *hun dauid þa er hann sa bersabee. suo |¹⁷ ei sijdr .ij. presta er sau susannam miog fagra. enn huersu lo |¹⁸ stasemj hertekr hiartat firir uidrtala. Seigir Derollo *Sine colloquo mulier |¹⁹ is *ignis exardescit. Enn huersu hun snetr hugin med syndsamligri a |²⁰ tekniⁿgo seigir paulus. Bonum ⟨homini⟩ mulierem est non tangere. et salamon |²¹ non erit mundus qui tetigerit eam. Lostasemdar uerkit þarf ecki confirmerazt |²² cum auctoritatibus prestum. Atta eru ðætr lostasemdar. sem gregorius uottar [138] *hinn fyrsta er blindleikr hugskotzsins Onnor er endurminningar ley |² si daudans heluijtis. ok eilijfrar dyrdar. þridia er ostaudog |³ leiki hugskotzsins til eins *ok annars. *Fiorda ast sialfs sijns |⁴ kiotzs ok þessa heims. Fimta er fyzt ok fliotleike lastar |⁵ ins. þuiat þui oft ar sem madrinn gerir a miss. þui framar fysizst |⁶ hann att syndgaz. Sietti er hatur gudz. þui gud hatar *þa ok pinir |⁷ er starfa j hollldligum munudum. Sionda er fyst þessarar uerall |⁸ dar ok ueralldigra liettfella. suo sem audæfa ok lijkamligs |⁹ styrkleiks. heilsu ok þesshaattar hluta heimsens. er lostafullr |¹⁰ madr uill giarna fa. ok sijna daga med þui wt leida. Hinn uiij er |¹¹ auruæntijng ouordinnar ueralldar. ok æfi eilijfrar aumbaunar er hr |¹² einlijfsum ok riettlatum er af gudi firir buinn Multa *mala facit homini |¹³ luxuria domino *est contumelia quod templum

7 wt] burt 672 8 edli] hætte 672 8 nattu^runnar] + sialfrar 672 8 sa] - 672 10 dextra] 672, dextera 624 10–11 et emendo] etimendo - 672 12 þo] + at 672 12 lijkamliga med modr sinne] med modr sinne likamliga 672 13–14 losta semdarinnar] 672, lost agirndarinnar 624 15 med] + þessum 672 16 Vm límu] 672, Slijmu 624 16 hun] 672, - 624 17–18] lostasemj] losta semín 672 18 uidrtala] uidr talid 672 18 Derollo] etiam 672 18 Sine colloquio] quid mulieris 624 19 ignis] 672, - 624 21 eam] 672, eum 624 21 ecki] + at 672 22 lostasemdar] losta semdarinnar 672 1 hinn] 672, hit 624 2 er] - 672 2 ok] 672, - 624 3 Fiorda] - 624 3 ast] - 672 4 fliotleike] flodlig leiki 672 5 madrinn gerir a miss] madur misgerir 672 6 þa ok pinir] 672, manzins þijnur 624 7 munudum] munud ferdum 672 10 þui] þeim 672 12 af gudi firir buinn] fyrir buin af gude 672

eius inquinat. Sex eru læk ^{|14}*nijngar af heilaugum fedrum. fundnar til att sigra* ^{|15}*lostasemj. Er hin fyrsta att firraz alla til ferd ok efni lastarins firir syn ord ok* ^{|16}*aund ok persono. Aunnor lækniing er att hugsa þa stund er aundin* ^{|17}*igtir j briostinu ok hotar sijna bruttferd af likamanum. þridia er* ^{|18}*att treysta sier ecki miog til styrkleiks. edur stauðo moti freistn* ^{|19}*enne utan att eins j guds trausti ok helgra man(n)a tienadi. þuiat þeir* ^{|20}*fiellu firir saugdum lesti. hinn helgazti madr dauid kongr. hinn uitra* ^{|21}*zsti madr salamon ok samson. hinn sterkazsti ok margir adrir. Fiorda [139] lækniing att fordaz jdiuleysi Fimta lækniing att þreyngia holldit* ^{|2}*med faustu. edr einhueriu bindendi. Sietta att rijsa snemma moti* ^{|3}*freistninni ok streingia suo framt att ouinurenn fae ecki rottsett hana* ^{|4}*fær sa madr sigur er suo giorir. þui hann lijkitz j dæmj sælli guds modur mar* ^{|5}*ie att lemía fiandans haufud. þad er upphafliga teyging ouínarins* ^{|6}*sem sialfur skaparinn spæde af henne suo seigiandi til hauggormsins suikar* ^{|7}*a adaams ok ewo Jpsa contered caput tuum. ok þesse sijdzasta lækniing* ^{|8}*mote lostasemenne att lemía fysto teyging* ^{|9}**hæfir aullum laustum .uij. fyrrsaugdum er* ^{|10}**skrifadir hafa ueritt um stund firir þa sa uk att þo ouinurenn flyti þa att salunne. enn* ^{|11}**hann þeim aungua gladniing ueitandi j sijnu hiarta. þa er madrinn saklaus um þenna h* ^{|12}*lut. Enn ef lausturenn leikr um hiartad leinge ok uitt hiartat ok* ^{|13}*samþyckizt þad til framm kuæmdar er synd ok er ecki daudlig. Enn ef he* ^{|14}*dan af gengr fram med jdnan ok astundan firir ord edur uerk. Suo ath* ^{|15}*andinn sialfur uerdr lastudigur dregr framm j daudliga synd* ^{|16}*Ok sijdan kristinn madr kennir sig staddan suo aumliga giore hann firir sia* ^{|17}*lfs sijns salu hialp. att hann late ecki leidazt framm j langan o* ^{|18}*uana. þuiat æ þui þikir mínna uert um syndina sem madr fremur hana* ^{|19}*optar Nu firir sakir þess att uid þeim .uij.* ^{tem}*capitalibus uiciús verdur uarla* ^{|20}*uid sied ok fellr margr af þui hætliga. af þui skipadi gud .uij. *sa* ^{|20}*cramenta*

12 mala] 672, - 624 12 homini] homino 672 13 est] 672, - 624 13 inquinat] iniquunt 672 14 sigra] segia 672 15 syn] + ok 672 15 ok] - 672 16 er] - 672 17 er] - 672 18-19] freistnenne] freistne 672 19 trausti] miskunn 672 19-20 þeir fiellu] fellu þeir 672 21 madr] - 672 2 faustu] fostum 672 3 framt] + vte 672 4 modur] + mey 672 8 hæfir] 672, jafnha 624 8 aullum] + þessum 672 9 skrifadir] 672, skrifadar 624 10 hann] + er 624 10 aungua] aunguann 672 12 um] uit 672 12 leinge ok uitt hiartat] - 672 14 af] - 672 14 jdnan] idn 672 16 kristinn] - 672 16 sig] + kristinn 672 16 staddan suo aumliga] suo aumliga staddan 672 18 þuiþikir] þickir þui 672 18 uert um] um uert 672 18 madr] hann 672 19 þeim .uij.^{tem}] þessum .uij 672 20 uid] - 672 19-20 sacramenta] sacramenza

heilagrar kirkiu. *tíl att frialsa kristínn lyd af saarum* |²² *yfir gangi þessara fyrsagdra diofulsins dættra. ok sá sami gud er *on [140] gan uill tapaz láata helldur aullum hialpa þeim er *eckí uilia* |² *med ollu bakuerpaz uitt aullum hans kenningum ok heilsamligum hei* |³ *lrædum. þui skulum uier þessu næst alijta huat þau heita edr* |⁴ **huilik þau eru j síjnum krafte.*

22 diofulsins] diofuls 672 22 ok] - 672 22-1 ongan] 672, aunguo 624 1-2 ecki uilia med ollu] 672, aullo uilia 624 2 aullum hans kenningum ok] - 672 4 huilik] 672, þuilijk 624

5. *Appendix: Biblical Quotations* (references are to the Latin Vulgate, Clementine)

120.1: Isaias 42:8

121.23–24: cf. 1 John 2:10 and 3:14

122.10–11: cf. Romans 12:4–5

123.7–8: Ecclesiastes 7:10

123.12–13: James 1:20

123.16–17: cf. Proverbs 22:24–25

123.22–23: cf. Proverbs 15:18 and 29:22

124.4: Ephesians 4:26

124.7–9: cf. Isaias 66:2.

125.20: Luke 21:19

126.13–14: Psalms 12:1

129.10: cf. Proverbs 20:4

132.6–7: Matthew 5:44

135.3–4: Luke 14:24

136.11: Exodus, Matthew 5:27, Luke 18:20, James 2:11

137.20: Corinthians 7:1

137.21: cf. Proverbs 6:29

139.7: Genesis 3:15

BIBLIOGRAPHY

MANUSCRIPTS

Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum, Reykjavík

AM 624 4to

AM 672 4to

PRIMARY SOURCES

- Alfræði íslenzk: Íslandsk encyclopædisk litteratur*, edited by Kristian Kålund. 3 vols. STUAGNL. Vols. 37, 41, 45. Copenhagen: Møller, 1908–18.
- Arne Magnússon's i AM. 435 a–b, 4to indeholdte håndskriftfortegnelser med to tillæg*, edited by Kristian Kålund. Copenhagen: Jørgensen & Co., 1909.
- “*Leiðarvisan*,” edited by Katrina Attwood. In *Poetry on Christian Subjects*, edited by Margaret Clunies Ross. 2 vols., 1:141–71. *Skaldic Poetry of the Scandinavian Middle Ages*. Vol. 7. Turnhout: Brepols, 2007.
- B. Alberti Magni, Ratisbonensis episcopi, ordinis prædicatorum Opera Omnia*, edited by Augustus Borgnet. Vol. 34. Paris: apud Ludovicum Vivel, 1895.
- Den norsk-íslandske skjaldedigtning*, edited by Finnur Jónsson. 4 vols. Copenhagen: Gyldendal, 1912–15.
- DI = Diplomatarium Islandicum: Íslenzkt fornbréfasafn, sem hefir inni að halda bréf og gjörninga, dóma og máldaga, og aðrar skrár er snerta Ísland eða íslenzka menn*, edited by Jón Sigurðsson, Jón Þorkelsson, Páll Eggert Ólason, and Björn Þorsteinsson. 16 vols. Copenhagen and Reykjavík: Hið íslenzka bókmenntafélag, 1857–1972.
- Duggals leiðsla*, edited by Peter Cahill. Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi, Rit. Vol. 25. Reykjavík: Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi, 1983.
- The Hólar Cato: An Icelandic Schoolbook of the Seventeenth Century*, edited by Halldór Hermannsson. *Islandica*. Vol. 39. Ithaca: Cornell University Press, 1958.
- Hugsvinnsmál: Eine altisländische Übersetzung der Disticha Catonis*, edited by Hugo Gering. Kiel: Lipsius & Tischer, 1907.
- Hugsvinnsmál: Handskrifter och kritisk text*, edited by Birgitta Tuvestrand. *Lundastudier i nordisk språkvetenskap*. Ser. A, no. 29. Lund: Studentlitteratur, 1977.
- Íslenzk áventyri: Isländische Legenden Novellen und Märchen*, edited by Hugo Gering. 2 vols. Halle an der Saale: Waisenhaus, 1882–83.
- Leifar fornra kristinna fræða íslenzkra: Codex Arna-Magnæanus 667 4to auk annara enna elztu brota af íslenzkum guðfræðisritum*, edited by Þorvaldur Bjarnarson. Copenhagen: Hagerup, 1878.

- Messuskýringar: Liturgisk symbolik frá den norsk-íslandske kyrkja í millomalderen*, edited by Oluf Kolsrud. Norsk historisk kjeldeskrift-institutt. Oslo: Dybwad, 1952.
- Miðaldaævintýri þýdd úr ensku*, edited by Einar G. Pétursson. Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi, Rit. Vol. 11. Reykjavík: Stofnun Árna Magnússonar á Íslandi, 1976.
- The Old Norse-Icelandic Legend of Saint Barbara*, edited by Kirsten Wolf. Studies and Texts. Vol. 134. Toronto: Pontifical Institute of Mediaeval Studies, 2000.
- Sveinbjörn Rafnsson. "Skriftaboð Þorláks byskups." *Gripla* 5 (1982):77–114.
- Wolf, Kirsten. "Agötu saga IV and V." *Opuscula* 14 (forthcoming).

SECONDARY LITERATURE

- Boyle, L. E. "A study of the Works Attributed to William of Pagula with Special Reference to the *Oculus Sacerdotis* and *Summa Summarum*." 2 vols. D.Phil. dissertation: Oxford University, 1956.
- Kirby, Ian J. *Bible Translation in Old Norse*. Université de Lausanne Publications de la faculté des lettres. Vol. 27. Geneva: Librairie Droz, 1986.
- Kålund, Kristian. *Katalog over Den arnamagnæanske Håndskriftsamling*. 2 vols. Copenhagen: Gyldendal, 1889–94.
- Louis-Jensen, Jonna. "Seg Hallfríði góða nótt." *Opuscula* 2, no. 2 (1977):149–53.
- McDougall, Ian. "Latin Sources of the Old Icelandic *Speculum Penitentis*." *Opuscula* 10 (1996):136–85.
- Newhauser, Richard. Introduction to his (ed.) *In the Garden of Evil: The Vices and Culture in the Middle Ages*. Papers in Mediaeval Studies. Vol. 18. Toronto: Pontifical Institute of Mediaeval Studies, 2005, vii–xix.
- . "'These Seaven Devils': The Capital Vices on the Way to Modernity." In Richard G. Newhauser and Susan J. Ridyard, eds. *Sin in Medieval and Modern Culture: The Tradition of the Seven Deadly Sins*, 157–88. York: York Medieval Press, 2012.
- Ordbog over det norrøne prosasprog: Register*. Odense: AiO, 1989.
- Stewart, Columba, OSB. "Evagrius Ponticus and the 'Eight Generic Logismoi'." In Richard Newhauser, ed. *In the Garden of Evil: The Vices and Culture in the Middle Ages*, 3–34. Papers in Mediaeval Studies. Vol. 18. Toronto: Pontifical Institute of Mediaeval Studies, 2005.
- Straw, Carol. "Gregory, Cassian, and the Cardinal Vices." In Richard Newhauser, ed. *In the Garden of Evil: The Vices and Culture in the Middle Ages*, 35–58. Papers in Mediaeval Studies. Vol. 18. Toronto: Pontifical Institute of Mediaeval Studies, 2005.
- Widding, Ole. "AM 672, 4° – en skyggetilværelse." *Opuscula* 1 (1960):344–49.

EFNISÁGRIP

Ritgerð um dauðasyndirnar sjö í íslenskri þýðingu.

Keywords: Dauðasyndirnar sjö, AM 672 4to, AM 624 4to, íslensk þýðing.

Frá frumkristni hafa ‘dauðasyndirnar sjö’ verið afmarkaður flokkur lasta sem kaþólska kirkjan skilgreinir nú, á gömlum grunni, sem *superbia*, *avaritia*, *luxuria*, *ira*, *gula*, *invidia* og *accidia*. Varðveitt er ritgerðarþýðing um þessar höfuðsyndir í tveimur gömlum handritum, AM 672 4to og AM 624 4to, og eru þessar gerðir náskyldar þótt ekki verði séð að önnur byggi á hinni. Hér er ritgerðarþýðingin gefin út og einkum byggt á AM 624 4to, enda texti þess fyllri en AM 672 4to. Lesbrigði eru birt neðanmáls og leiðrétt eftir AM 672 4to, þegar nauðsynlegt þykir.

Kirsten Wolf
Department of Scandinavian Studies
University of Wisconsin-Madison
1370 Van Hise Hall
1220 Linden Drive
Madison, WI 53706, USA
kirstenwolf@wisc.edu